

DOKUMENTI I PROJEKTI

ZAVRŠNA REČ TUŽILAŠTVA ZA RATNE ZLOČINE NA SUĐENJU U PREDMETU „BRAĆA BITIĆI“

„Opasna operacija“ naređena i - izvršena

Vremenski i prostorno, radnje za koje se optuženi optužuju u uskoj su vezi sa radnjom svirepe ekzekucije oštećenih, koji su u neposrednoj blizini kampa, mučki, pucnjem iz pištolja ili heklera u potiljačni deo glave, s leđa, dok su bili vezani i bespomoćni, lišeni života od strane „kolega“, pripadnika MUP-a



Na osnovu izvedenih dokaza u istrazi i na glavnom pretresu, nesumnjivo je utvrđeno činjenično stanje koje sam predstavio u preciziranoj optužnici.

Utvrđeno je da su oštećene Argona, Ilija i Mehmeta Bitići od čuvara zatvora iz Okružnog zatvora u Prokuplju preuzeli pripadnici Posebnih jedinica policije i odvezli ih u Vežbovni kamp u Petrovom Selu gde su ih zatvorili u jedan priručni magacin.

Preciznije, braću Bitići, po nalogu rukovodne strukture MUP-a Republike Srbije, načelnika OUP Prokuplje i upravnika zatvora u Prokuplju, radnici zatvora – rukovodilac smene i dvojica stražara zadržavaju do odlaska „ekipe“ - pripadnika Posebnih jedinica policije.

Umesto da oštećene otpuste iz Okružnog zatvora u Prokuplju i deportuju van granica tadašnje SRJ, po presudi suda iz Kuršumlije i na osnovu Rešenja MUP-a Republike Srbije pod brojem 26-1-3/99 od 05.07.1999.godine, službena lica Okružnog zatvora u Prokuplju, nepoštujući pritom ni presudu suda ni svoje sopstveno rešenje, predaju oštećene pripadnicima PJP, koje određuje optuženi Popović Sreten i kojima izdaje službeni nalog da braću Bitići iz zatvora u Prokuplju prevezu do kampa za obuku PJP, koji se nalazi u Petrovom selu, 250 km udaljenom od Prokuplja, sve to po nalogu generala Vlastimira Đorđevića, tadašnjeg Načelnika resora Javne bezbednosti u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije.

Optuženi Stojanović Miloš, kao vođa tima, po naredbi svog komandira optuženog Popović Sretenu, određuje Nikolić Aleksandra i Stamenković Dejana, pripadnike njegove jedinice, da mu pomognu u izvršenju primljenog zadatka, što ovi, ne odbijajući naredbu, i prihvataju.

Njih trojica odlaze u Okružni zatvor, lišavaju slobode oštećene u prostorijama Okružnog zatvora ili neposredno ispred zatvorske kapije - što u konkretnom slučaju nije ni bitno, vezane službenim liscama, sa rukama na leđima, primoravaju ih da uđu u policijsko službeno vozilo džip Micubiši Pajero bele boje, kojim upravlja za sada još neidentifikovani policajac - vozač, a potom, prateći ovaj džip, u službenom vozilu marke „Golf“, kojim upravlja Stojanović Miloš, stižu u vežbovni kamp i predaju oštećene svom komandiru Popović Sretenu.

Službeni džip Micubiši Pajero, bele boje, parkiran u krugu Kampa za obuku, video je svedok Filipov Dragan, na dan 08.07.1999, kada je stigao na obuku. Identitet vozača skriva najmanje 100 ljudi - pripadnika MUP-a Republike Srbije, saslušanih u ovom postupku.

Nesporno je da su optuženi Popović Sreten i Stojanović Miloš smestili oštećene u priručni magacin, i za njima zatvorili i zaključali metalna vrata sa rešetkama u gornjem delu vrata i tu ih držali zatvorene izvesno vreme.

Prema stanju u spisima, optuženi Popović Sreten je izvršio primopredaju braće Bitići koje je držao zatvorene, za sada neidentifikovanim pripadnicima policije, usred jedne noći, oko 23 časa, kada su ovi došli u kamp službenim vozilom - džipom tamne boje, sa policijskim tablicama.

Oštećeni su vezanih ruku bili primorani da uđu u to vozilo, kojim su ih, za sada neidentifikovani policajci, odvezli van Kampa u pravcu mesta gde se nalaze masovne grobnice, udaljeno na svega 300-500. metara od Kampa.

Na tom mestu su pohranjeni posmrtni ostaci lica ubijenih na Kosovu i Metohiji, dovezenih kamionom kojim je upravljao Božidar Protić, pripadnik policije, saslušan na glavnom pretresu u svojstvu svedoka.

Nekoliko godina kasnije, 14.06.2001. godine, pronađeni su posmrtni ostaci oštećenih, na vrhu masovne grobnice u neposrednoj blizini Vežbovnog centra, na mestu koje je istražni sudija Okružnog suda u Negotinu označio kao PS1. u svojim zapisnicima o uviđaju, pod brojem 6/2001.

Tom prilikom sudski veštak je utvrdio da su posmrtni ostaci Agrona, Ilija i Mehmeta, položeni u grobnici sa rukama vezanim izolir žicom crne boje, svaki sa po jednom prostrelnom ranom u potiljačnom delu glave. Ubijeni su iz pešadijskog naoružanja pucnjem u potiljak - zaključak je veštaka Otašević Vujadina.

U odnosu na događaj u Okružnom zatvoru u Prokuplju, odbrana optuženog Stojanović Miloša da lica koja je preuzeo nije vezivao službenim liscama, se ne može prihvatiti, jer je u suprotnosti sa iskazom svedoka Stamenković Dejana, koji tvrdi da mu je pre polaska na „zadatak“ rečeno da ponese službeni pištolj i lisice i da je ispred zatvora lisice predao Stojanović Milošu. Tako je uradio i svedok Aleksandar Nikolić, koji se, u krajnjoj liniji, saglašava sa Stamenković Dejanom, dozvoljavajući mogućnost da su oštećeni bili vezani i da su držali ruke na leđima.

Iz iskaza ovih svedoka utvđuje se da su braća Bitići predati Popović Sretenu, vezanih ruku na leđima, te da su im lisice skinute tek pošto su smešteni u priručni magacin i zaključani.

Stoga se odbrana optuženih Popović Sretena i Stojanović Miloša, koji tvrde da su oštećenima ruke bile slobodne u momentu primopredaje ne može prihvatiti, već je treba kvalifikovati kao sračunatu na umanjenje krivične odgovornosti.

Osim toga, nelogično je, i protivno praksi i propisima da policajac - vozač u ovakvim akcijama bude sam u vozilu i da upravlja istim, bez pratnje bar još jednog policajca, a da tri lica koja dovozi nisu barem vezana, i na taj način budu sprečena da na neki način u toku transporta ugroze njegovu ličnu bezbednost.

Dakle, na dan 08.07.1999. godine, optužena lica su, kao pripadnici MUP-a Republike Srbije, preduzimala radnje prema oštećenima, koje se na osnovu tada važećeg Zakona o unutrašnjim poslovima definišu kao radnje „hapšenja“, „sprovođenja“ i „zadržavanje lica i privremeno ograničavanje slobode kretanja“ i „zatvaranje“, pri čemu su upotrebili sredstvo prinude prema oštećenima, jer su ih vezali službenim liscama i prinudili da uđu u vozilo kojim su odvezeni do Petrovog sela, gde su ih zaključali u priručni magacin i držali zatvorene.

Tačnije, optuženi Popović Sreten, u svojstvu komandira voda Operativno potražne grupe, koja formacijski pripada PJP, izdaje optuženom Stojanović Milošu, komandiru odeljenja istog voda, svom potčinjenom, naredbu da izvrši ove službene radnje, a optuženi Stojanović Miloš te radnje i izvršava, s tim što službenu radnju zatvaranja izvršavaju zajedno, smeštajući uhapšena lica u priručni magacin u nedovršenom objektu u Kampu, gde ih je Popović Sreten držao zatvorene.

Svaka od ovih radnji morala je biti pismeno evidentirana, pre njenog preduzimanja, i svaku izvedenu radnju morao je da prati odgovarajući pismeni izveštaj o načinu izvršenja iste, što ovde nije slučaj.

Pri tome, „hapšenju, sprovođenju, zadržavanju lica i njihovom privremenom ograničavanju slobode kretanja i zavaranju“, morala je da prethodi odluka nadležnog organa, odnosno sudska odluka, što ovde nije slučaj.

Preduzetim službenim radnjama na ovaj način, u znatnoj meri se ograničavaju i povređuju osnovna ljudska prava, pa su optuženi bili u obavezi da, pri svakoj preduzetoj službenoj radnji prema oštećenima, njima saopšte razloge preduzimanja tih radnji.

Konkretno, zbog čega se lišavaju slobode, sprovode i gde se sprovode, zašto se i na osnovu koje odluke i kog organa zatvaraju, sa jasnom poukom o njihovim pravima, što je sve u konkretnom slučaju izostalo. Optuženi to nisu učinili.

U uvodnom delu optužnice označio sam da se radnje prema oštećenima preduzimaju u kontekstu oružanog sukoba između oružanih snaga Savezne Republike Jugoslavije - Vojske Jugoslavije i policijskih snaga Republike Srbije, sa jedne strane, i pripadnika naoružane vojne organizacije „Oslobodilačka vojska Kosova“ i Koalicije NATO snaga, sa druge strane, koji se odigravao na području Kosova, kada je otpočela ofanziva NATO snaga prema Saveznoj Republici Jugoslaviji. Dana 24. marta 1999. godine, NATO je započeo vazdušne napade na ciljeve u SRJ. SRJ je 23. marta 1999. godine uredbom proglasila neposrednu ratnu opasnost, a 24. marta 1999. godine ratno stanje.

Napadom na jednu oružanu stranu u cilju slabljenja njene borbene moći, u cilju da se ista – snage SRJ - potpuno onesposobi i razbije, te proglašenjem ratnog stanja, oružani sukob na AP KIM prelazi iz faze unutrašnjeg u međunarodni oružani sukob.

Oštećeni su bili pripadnici dobrovoljačke jedinice tzv. „Atlantske brigade“, formirane u Njujorku, od strane lica koja su bila američki državljani, uglavnom albanskog porekla.

Posle kraće obuke u Albaniji, oštećeni Agron, Ili i Mehmet Bitići, zajedno sa ostalim pripadnicima ove dobrovoljačke jedinice, ilegalno su prešli državnu granicu iz Republike Albanije na područje Kosova, gde su se stavili u službu OVK i imali aktivnog učešća u vojnim akcijama na području Paštrika, protiv pripadnika srpskih snaga i pripadnika PJP, čiji su pripadnici bili optuženi.

Ova činjenica utvrđena je u dokaznom postupku na Glavnom pretresu, posebno iskazom Fatos Bitićija, brata oštećenih, koji ih je video u Albaniji, svedoka Petrović Milana, a naročito iskazom svedoka Đorđević Vlastimira, generala, koji je imao saznanja da su braća Bitići američki državljani albanske nacionalnosti i pripadnici Oslobodilačke vojske Kosova.

Vlastimir Đorđević je Popović Sretenu izdao konkretan zadatak „da odredi ljude koji će se javiti u Okružni zatvor u Prokuplju i da preuzmu tamo trojicu američkih državljana, pripadnika Oslobodilačke vojske Kosova“ .

Osim toga, kod oštećenih su pronađena dokumenta sa njihovim fotografijama u uniformama OVK, koja su izdata od strane OVK, tri metalne pločice – identifikacione vojne pločice OVK, fotografije u uniformi OVK, dva putna lista koja je izdala Ambasada Albanije u SAD, sa njihovim fotografijama u uniformi OVK.

Da su oštećeni bili pripadnici OVK, za optužene - neprijateljske strane u sukobu, proizilazi iz sadržine uverenja - zahvalnice „Ministra vojnog“ OVK broj 010/250, od 26.07.1999.godine i Zahvalnice potpisane od strane Agima Čekua, od 15.03.2001.godine, koje su pročitane na Glavnom pretresu.

Činjenica je i da oštećeni ne govore dobro srpski jezik, međusobno su komunicirali na albanskom, što ne osporavaju ni okrivljeni, jer kažu da su i oni sa oštećenima razmenjivali par rečenica na albanskom.

Iznete činjenice i okolnosti jasno ukazuju da faktički položaj oštećenih, prema utvrđenim okolnostima konkretnog slučaja, odgovara onom koji imaju ratni zarobljenici u međunarodnim oružanim sukobima.

Konkretno svojstvo svih oštećenih, kao ratnih zarobljenika, daje im status „zaštićenih lica“ u smislu stava 1. zajedničkog člana 3 Ženevskih konvencija, a takav status jasno je određen i članom 4.stav 1 Ženevske konvencije III, u kojem se određeno navodi da su ratni zarobljenici lica koja su pripadnici oružanih strana u sukobu, a koja su se, u bilo kom trenutku i na bilo koji način, našla u rukama jedne strane u sukobu, a koja su pala pod vlast neprijatelja, u ovom slučaju pripadnika jedinice oružanih snaga Srbije.

O dužini zaštite koja je garantovana ratnim zarobljenicima govori član 5. Konvencije u kojem je izričito propisano da će se Konvencija primenjivati na lica pomenuta u članu 4. čim padnu pod vlast neprijatelja, pa do njihovog konačnog oslobođenja i repatrijacije.

Svojstvo ratnih zarobljenika koje su oštećeni imali daje im sva prava koja pripadaju ratnim zarobljenicima, uključujući i pravo na pravilno i nepristrasno suđenje, a ta prava i zaštitu će uživati do konačnog puštanja, repatrijacije ili ponovnog nastanjenja i posle završetka oružanih sukoba kao što je predviđeno u članu 75. Stavu 6. Protokola I.

U slučaju sumnje o njihovom svojstvu, uživaće zaštitu dok nadležni sud odredi njihov položaj - član 5

stav2. Konvencije III, dok se prema njima nije mogla izreći niti izvršiti nikakva kazna bez prethodnog suđenja od strane redovno ustanovljenog suda.

Pravila sadržana u stavu 1. zajedničkog čl.3. zabranjuju niz radnji počinjenih protiv lica koja su prestala da aktivno učestvuju u neprijateljstvima, kao što su mučenja, povreda ličnog dostojanstva, naročito uvredljivi i ponižavajući postupci, dok član 13. Stav 1 Ženevske konvencije III, nalaže da se sa ratnim zarobljenicima mora u svako doba postupati čovečno.

Pre nego što će krenuti u Prokuplje i privesti oštećene u Vežbovni kamp optuženi su imali saznanje o pripadnosti oštećenih neprijateljskoj strani u sukobu na Kosovu, jer im je nalogodavac to rekao.

Prilikom prvog kontakta sa oštećenima, po dokumentima koja su oni imali kod sebe, optuženi su se mogli uveriti da oštećeni, kao pripadnici druge strane u sukobu, i kao ratni zarobljenici, imaju status zaštićenih lica koja im daju odredbe Ženevske konvencije, pa su bili u obavezi da im obezbede određena prava koja im taj status pruža i garantuje od prvog kontakta sa njima.

Umesto toga, optuženi su, očigledno kao kaznu za nacionalnu pripadnost oštećenih i njihovu pripadnost drugoj strani u sukobu i moguća ratna dejstva, ove protivpravno lišili slobode i zatvorili.

Protivpravnim i bezrazložnim lišenjem slobode, u Okružnom zatvoru u Prokuplju, protivzakonitim vezivanjem oštećenih službenim lisicama, a da im pritom nisu saopšteni razlozi hapšenja, i to u momentu kada se, po izdržanoj kazni zatvora, oni otpuštaju iz zatvora i kada su kao slobodni građani morali biti deportovani van Srbije i da se upute svojoj kući, stvorilo je kod oštećenih strah za sopstveni život i njihovu dalju sudbinu, koji se strah svakom sledećom službenom radnjom i postupanjem prema njima sve više pojačavao.

Strah za sopstveni život i sudbinu se pojačavao kada se oštećeni, vezani službenim lisicama, smeštaju na zadnje sedišta vozila, kada se vrata vozila za njima zatvaraju, i kada započinje njihov transport u za njih nepoznatom pravcu.

Strah se pojačao do nivoa ozbiljnog i prekomernog kada se oštećeni zatvaraju u objektu u Nastavnom centru u Petrovom selu, u za njih nepoznatom mestu.

Takav nivo straha postojao je sve vreme njihovog boravka u Kampu, naročito u kontekstu uslova koji su postojali u priručnom magacinu, objektu gde su bili zatvoreni.

Optuženi Popović iskazuje da se opredelio da oštećene smesti u prostoriju, koju je isprazio, zbog toga što je samo ta prostorija imala rešetke na vratima i mogla je uredno da se zaključa.

Brojni svedoci, pa i sami okrivljeni, svedoče o uslovima koji su postojali u Nastavnom kampu i u objektu-prostoriji u kojoj su bili zatvoreni oštećeni.

Ovaj objekat je delimično ukopan u zemlju u delu do „piste za postrojavanje“, dužine je oko 25 metara i širine oko deset metara, sastoji se iz više prostorija koje služe za odlaganje opreme i municije, a prema kazivanju prisutnog optuženog Popovića i svedoka Stamenković Dejana i Nikolić Aleksandra, proizilazi da je oštećene braću Bitići Popović smestio u poslednju prostoriju, koja je najudaljenija od kapije kampa.

U ovu prostoriju se ulazi kroz metalna vrata, na istoj se nalazi manji prozor sa rešetkama, a sve sa donje strane samog objekta.

Prostorija nije bila namenjena za zatvaranje lica već je služila kao magacin za oružje i opremu. Bila je veličine tri puta tri metra, prazna i bez ležaja.

Popović Sreten tvrdi da je u prostoriji bilo česme i odvoda za vodu, očigledno smatrajući da su time u prostoriji postojali i uslovi za boravak ljudi.

Mi smo bili u nastavnom Kampu, da bi uviđajem na licu mesta tu prostoriju videli. Međutim, česmu, pa čak ni samu prostoriju nismo mogli dobro da vidimo, jer je slučajno ili namerno bila pretrpana stvarima, sanducima za municiju i drugom opremom. Pripadnici policije koji su bili u kampu i koji su sačekali uviđajnu ekipu, nisu se potrudili da isprazne prostoriju, iako je predsednik Veća blagovremeno zakazao uviđaj na licu mesta.

Ako je česma za vodu postojala u prostoriji gde su oštećeni bili smešteni, ista nije mogla služiti svrsi, jer u to vreme, u celom kampu nije bilo vode za piće, niti je bilo dovoljno vode za održavanje higijene, pa su se polaznici tuširali u pokretnim tuševima, ili koristeći mešine – rezervoare sa vodom koja je dovožena cisternama, radi održavanja higijene.

Ovde nam je i optuženi Popović Sreten potvrdio da su mešine za vodu, plave boje, bile postavljene od prvog dana obuke kako bi se polaznici umivali.

Takvih rezervoara sa vodom nije bilo u prostoriji u kojoj su bili zatvoreni oštećeni, tako da im nisu bili obezbeđeni osnovni uslovi za život i održavanje higijene.

Da je u kampu bilo problema sa vodom i da su u blizini piste za postrojavanje posatojala burad-mešine sa vodom, a kasnije cisterna i pokretni tuševi, utvrđuje se i na osnovu iskaza optuženog Popović Sretena, i svedoka Drajić Zorana, Knežević Željka, Lješnjak Jordana, Filipović Željka i mnogih drugih...

Iz iskaza optuženog Popović Sretena proizilazi da je prostorija imala neku cev za odvod vode. Takvu cev možemo videti na fotografijama u koje je Veće izvršilo uvid. Na fotografijama se vidi da ta cev ne može imati funkciju WC-a, pa možemo zaključiti da u prostoriji u kojoj su oštećeni bili zatvoreni nije bilo ni WC-a, niti je prostorija bila snabdevena vodom za piće.

U prilog ovoj tvrdnji svedoči izjava svedoka Nikolić Aleksandra, koji je, vraćajući se iz grada, u ranim jutarnjim satima čuo vapaj oštećenih, koji su ga dozivali, molili i tražili vodu, pa im je on odneo tri pakovanja mleka, jer vodu nije pronašao, i jer se setio upozorenja optuženog Popović Sretena da voda u kampu nije bila za piće.

Kada je u pitanju dužina boravka oštećenih u „priručnom zatvoru“ svedoci su podeljeni u svojim kazivanjima.

Optuženi Popović Sreten na glavnom pretresu izjavljuje da su oštećeni boravili dan i po kada ih je noću izveo i predao NN licima. U istrazi tvrdi da su boravili tri do četiri dana.

Iz iskaza Simić Nebojše na glavnom pretresu proizilazi da je primopredaja izvršena 9. jula, dok u istrazi tvrdi da je to bilo 8. jula noću.

Njegov iskaz potkrepljuju iskazi instruktora Dukić Miloša, jer tvrdi da je 9. jula video putnički automobil sa farovima i čuo da ti ljudi traže „Popa“.

Svedok Grković Saša tvrdi da je stražario na stražarskom mestu broj 2, pa je jedne noći dok je bio na straži, video jedan automobil i čuo da neko preko radio stanice traži „Popa“.

U nedostatku drugih dokaza, mora se prihvatiti ova verzija događaja, odnosno, činjenica da je primopredaje oštećenih bilo u toku jedne noći i da je to uradio optuženi Popović Sreten.

Međutim, ovi svedoci nisu bili precizni i dosledni u svom kazivanju kada je u pitanju vreme, odnosno datum primopredaje.

Simić nije siguran u datum kada je bio na straži, Popović jedno priča istražnom sudiji, drugo na glavnom pretresu. Dukić ne zna kog dana obuke je video dolazeći automobil, a Grković Saša ne može da opredeli kojeg je dana bio na straži, jer kaže: „Verujte mi, ne mogu da se setim, prošlo je dosta godina, poprilično je vremena prošlo i ne mogu se tačno setiti“.

Ovi iskazi u suprotnosti su sa izjavama ostalih svedoka koji tvrde da im je, za vreme dok je trajala obuka, bilo zabranjeno da silaze ispod piste, gde se nalazi prostorija u kojoj su bili zatvoreni oštećeni i da su, prema njihovim saznanjima, neka pritvorena lica skoro sve vreme obuke bila prisutna u kampu.

Tako na primer

- Svedoci Popović Danilo, Đuretić Goran i Ignjatović Goran, koji su delili sobu sa Simićem tvrde da ovaj u prvim danima obuke nije bio na straži i da niko iz njihove spavaone nije tada davao stražu.

- Svedok Džodić Aleksandar je čuo da ima pritvorenih lica u kampu dan - dva posle početka obuke, video zatvorena vrata na magacinu, da bi pred kraj obuke, kada se tuširao, video otvorena vrata na toj prostoriji.

- I svedok Mirković Miroslav je čuo da su u kampu bili pritvoreni neki Albanci.

- Drugog ili trećeg dana po dolasku u kamp svedok Rajević Miloš je čuo od stražara da u kampu ima zatvorenih lica, a nekoliko dana nakon toga i da su vrata na prostoriji u kojoj su ta lica boravila bila otvorena,

- „To je bilo negde u drugoj polovini obuke. Znači, jednom prilikom kada sam se tu tuširao (pored ploče), ispod te ploče su bile neke prostorije... u jednom trenutku sam čuo neke glasove, neodređene, znači da dolaze iz tog pravca, tamo iz tih prostorija. Iz neke radoznalosti svoje, pošao sam tamo i kroz vrata, kroz neke kao rešetke pogledao u unutrašnjosti prostorije i video sam neka lica da sede unutra, dvoje ili troje“, usudio se da to iskaže svedok Nebojša Živković, 23.05.2007.godine, na glavnom pretresu,

dodajući da su ta lica bili muškarci i da su sedeli u ćošku, prostorije, koja je bila potpuno prazna.

Na osnovu iskaza ovih svedoka može se izvesti zaključak da su braća Bitići tu boravili najmanje do polovine obuke, a najduže par dana pre završetka obuke. Ako je obuka trajala 15. dana, počev od 08.07. kada su i oštećeni zatvoreni, nameće se zaključak da su oni boravili najmanje sedam, a najduže dvanaest dana, dakle do 20. jula te godine, pre nego što će nad njima biti izvršena egzekucija.

Ovakvo „držanje“ lica protivpravno lišenih slobode u ovakvim uslovima ima kvalitet i značaj naročito degradirajućeg i nečovečnog postupanja, čime su nesumnjivo prouzrokovani duševni bolovi i patnje, na koji način je ovakvim ponašanjem i držanjem oštećenih uzrokovan i još više pojačavan njihov strah visokog intenziteta, u produženom trajanju.

Držeći ih u ovako neuslovnoj prostoriji – u nedovršenom objektu, koja nije opremljena za boravak ljudi, bez osnovnih pretpostavki za održavanje lične higijene, okrivljeni su prema njima ispoljili nečovečno i degradirajuće ponašanje, koje se može poistovetiti sa torturom, te su svojim ponašanjem i odnosom prema oštećenima, pored nespornog lišavanja osnovnih životnih potreba (adekvatnog smeštaja, vode, hrane, socijalnog kontakta) prouzrokovali u produženom trajanju intenzivne duševne patnje i uzrokovali strah visokog intenziteta zbog egzistencijalne ugroženosti.

Dužina boravka uticala je, logično, i na intenzitet straha kod oštećenih za sopstveni život i egzistenciju, koji se iz dana u dan pojačavao, s obzirom na uslove u kojima su boravili u priručnom magacinu, gde su bili zatvoreni.

Strah se naročito pojačao do nivoa ozbiljnog i prekomernog jednom ljudskom biću, one noći kada ih je okrivljeni Popović Sreten izveo i predao, za sada NN pripadnicima MUP-a Republike Srbije i SAJ-a, koji oštećene vezuju žicom, ubacuju u službeno vozilo i odvoze do jame za odlaganje smeća, udaljene do 500 metara, gde se nalazila i masovna grobnica posmrtnih ostataka civila albanske nacionalnosti ranije dovezenih sa Kosova.

Postupanjem kojim se nekom licu namerno nanosi jak bol ili patnja, bilo fizička ili psihička, izvršenim u svrhu zastrašivanja iz razloga zasnovanog na diskriminaciji bilo koje vrste, optuženi su, kao službena lica koja postupaju u službenom svojstvu, oštećene mučili, u smislu odredbi člana 3. konvencija, jer su im nanosili takav duševni bol ili patnju, istu podsticali i bili saglasni sa nanošenjem takvog bola ili patnje.

O stanju oštećenih u „zatvoru“, o duševnom bolu i patnji kojima su oštećeni bili izloženi, dovoljno svedoči citirano svedočenje Živković Nebojše koji, nastavljajući da svedoči, kaže: „Ne mogu da opišem taj glas koji sam čuo iz te prostorije, da li je krik, jauk, ne znam, znači neopisivo“.

Zabrana mučenja sadržana je i u mnogobrojnim međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima i humanitarnim pitanjima i tumači se kao načelo i „imperativna norma“ opšteg međunarodnog prava. Apsolutna zabrana mučenja i zlostavljanja ljudi posebno je naglašena činjenicom da je njen status u zakonima koji se odnose na ljudska prava takav da se od nje ni u kom slučaju ne može odstupiti.

Ne postoje nikakve okolnosti u kojima bi države, odnosno službena lica, mogle da se ogluše o tu obavezu ili da je ograniče, čak ni u vreme rata ili u drugim vanrednim situacijama koje ugrožavaju život nacije i koje mogu opravdati suspenziju ili ograničenja nekih drugih prava.

Tačno je da je u konkretnom slučaju za postupanje optuženih postojala usmena naredba sa najvišeg vrha. Međutim, naredba nadređenog lica ili organa javne vlasti, u ovom slučaju generala Vlastimira Đorđevića, ne može poslužiti kao opravdanje za ovakve postupke koje ocenjujem kao nezakonite niti kao opravdanje za kasniju torturu oštećenih.

Tačno je da je takvu istu naredbu optuženi Popović Sreten, u svojstvu komandira OPG preneo svom potčinjenom Stojanović Milošu, izdajući mu naredbu iste sadržine.

Međutim, i jednom i drugom naredbom ograničavaju se osnovna ljudska prava i slobode oštećenih, pa je naredbama morala da prethodi odluka nadležnog suda.

I jednom i drugom naredbom prekršena je Ustavom i Zakonom predviđena procedura i prekršeni su standardi postavljeni Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih i osnovnih sloboda i prava.

Zbog toga se radi o protivzakonitim radnjama, koje se, kao takve, nisu smele izvršiti, i zbog toga, činjenica da su optuženi postupali po usmenom naređenju svojih starešina, koja predstavlja suštinu njihove saglasne odbrane, ne oslobađa od odgovornosti nijednog optuženog za učinjene radnje i propuste.

Postupajući na ovaj način prema oštećenima, te nečovečno postupajući prema oštećenima i njihovo

lišavanje prava da budu redovno i nepristrasno suđeni prema odredbama pomenute konvencije, optuženi su izvršili teške povrede iz člana 130. III Ženevske konvencije.

Prema tome, na osnovu utvrđenih objektivnih okolnosti, koje povezane sa činjenicama i okolnostima iznetim u sadržini iskaza predloženih svedoka, iz kojih proizilaze konkretne i pojedinačne radnje svih okrivljenih, utvrđeno je da su optuženi, kršeći pravila međunarodnog prava na opisan način, izvršili krivično delo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz člana 144. KZJ.

Pri tome su bili svesni da su na taj način preduzeli službene radnje hapšenja, privođenja i zatvaranja, bez pismene naredbe nadležnog organa i bez odluke nadležnog suda, dakle svesni protivpravnosti svojih radnji i svesni da na taj način lišavaju oštećene prava na pravično i prava na nepristrasno suđenje.

Oni su bili svesni da su svojim ponašanjem i odnosom prema oštećenima kod njih stvorili strah za život i telesni integritet, koji je bio u meri ozbiljnog i nepodnošljivog jednom ljudskom biću, koji se strah za život i telesni integritet oštećenih još više pojačao onda kada ih je Popović Sreten izveo u sred noći i predao egzekutorima.

Imajući u vidu da su optuženi krivično odgovorni za navedeno krivično delo, predlažem da se za isto oglase krivim i kazne.

Na kraju, želeo da ukažem na još neke činjenice i okolnosti od značaja za odmeravanje kazne optuženima:

1 - Vremenski i prostorno, radnje za koje se optuženi optužuju u uskoj su vezi sa radnjom svirepe ekzekucije oštećenih, koji su u neposrednoj blizini kampa, mučki, pucnjem iz pištolja ili heklera u potiljačni deo glave, s leđa, dok su bili vezani i bespomoćni, lišeni života od strane „kolega“, pripadnika MUP-a.

Pri tome, optuženi Popović je, izvodeći oštećene usred noći i predajom NN licima, mogao da pretpostavi šta će se na kraju dogoditi sa oštećenima: da će NN lica upravo izvršiti ekzekuciju oštećenih, bez suđenja, ali se na to nije obazirao niti ga je dalja i konačna sudbina oštećenih interesovala, što sve pokazuje njegov odnos prema delu koje je sam počinio.

Ove okolnosti su od značaja za odmeravanje kazne, jer ukazuju na izražen stepen društvene opasnosti izvršenog krivičnog dela i opasnosti optuženih kao izvršilaca istog, jer u meri u kojoj su to optuženi mogli znati, njihove radnje imaju i kvalitet onih radnji i postupanja kojima se, u određenoj meri, doprinosi izvršenje zločina ekzekucije, od strane, za sada, NN „kolega“.

2 - I još nešto, što bi sud morao imati u vidu pri izricanju sankcije, i time smo se ovde bavili.

To je pitanje kako su se braća Bitići našli na mestu gde su uhapšeni, iza administrativne linije na Kosovu i Metohiji, na za njih teritoriji druge strane u sukobu.

Iz iskaza svedoka Minuši Ramadana i Vadžita, braća Bitići su kritične prilike prebacivali pripadnike srpske nacionalnosti Miroslava Mitrovića, i još pet lica, srpskih državljana, iz Prizrena, iz kojeg su se tada povukle srpske snage, na teritoriju Merdara i Srbije. Za ova lica Prizren nije bila sigurna teritorija.

Njih su trojica braće Bitići prevezli svojim vozilima. Jednim je upravljao Bitići Mehmet, a drugim vozilom Bitići Agron, i jedan i drugi su imali nameru da svoje saputnike srpske nacionalnosti prebace sa Kosova u Srbiju, na teritoriju koja je za ove ljude bila sigurnija i bezbednija.

To je bio razlog da se oni, braća Bitići, nađu na teritoriji koja je za njih same bila neprijateljska.

Oni su, pre hapšenja, svoj zadatak izvršili i tako možda spasili smrti šest naših sugrađana, a dogodilo se da su pri tom žrtvovali sebe.

3 - I ovaj slučaj pokazuje da je rad na utvrđivanju istine u predmetima ratnih zločina, pa i u utvrđivanju istine u konkretnom zločinu, izuzetno težak posao. Od dokaznih sredstava postoji samo reč svedoka i skoro ništa više.

Kroz ovu sudnicu prošlo je 100 svedoka.

To su bili pripadnici Specijalnih jedinica policije ili pripadnici redovnih snaga MUP-a, kao polaznici obuke ili pripadnici tadašnje Jedinice za specijalne operacije, kao instruktori obuke, ili pomoćno osoblje, koji su svi bili pripadnici MUP-a Republike Srbije, a to su ostali do današnjeg dana, pa i u vreme kada su ovde svedočili. Mnogi od njih su napredovali u službi.

Od ovih svedoka se u sudnici tražila istinita verzija događaja. Očekivali smo od njih da nam iskažu svoja

relevantna saznanja i opišu detalje boravka braće Bitići u kampu, detalje predaje i egzekucije i identitet njenih počinalaca, kako bi se u potpunosti rasvetlila konkretna likvidacija oštećenih, a svi počinioci ovog zločina kaznili.

Međutim, njihove iskaze karakteriše nedostatak sećanja i prećutkivanje bilo kakvog relevantnog podatka o boravku oštećenih u vežbovnom kampu i o konačnoj sudbini oštećenih.

Iako su tog jula svi oni bili prisutni na licu mesta.

Dakle, juli 1999. godine, u Nastavnom centru u Petrovom Selu, gde se stvaraju elitne policijske jedinice.

Mi smo bili tamo.

Sudsko veće je obavilo uviđaj na licu mesta u kampu.

Utvrđeno je da se objekti unutar kampa /kuhinja spavaonice, magacini itd./ i objekti izvan kampa /masovne grobnice/ nalaze u neposrednoj blizini.

Na tom skućenom prostoru, u krugu Vežbovnog centra, van naselja, usred nedođije, našlo se u jednom trenutku 120 ljudi.

To samo po sebi ukazuje da sva dešavanja u tom kampu: dolazak braće Bitići, zatvaranje, njihov boravak u priručnom magacinu i njihovo izvođenje iz priručnog zatvora - pomoćne magacinske prostorije, pa čak i surova egzekucija, nisu mogla biti neprimećena od strane prisutnih u kampu.

Postupak prema oštećenima i njihova egzekucija nije mogla proći bez Gorana Radosavljevića, upravnika Kampa i komandanta PJP, kasnije komandanta Žandarmerije, za kojeg za sada nemamo nesporne dokaze da je učestvovao u konkretnoj akciji, ali protiv kojeg vodimo poseban postupak.

4 - S druge strane, činjenica da je naredba za zločin došla iz vrha MUP-a. Drugim rečima, pripadnik policije, komandir voda OPG, koja je formacijski pripadala 124. interventnoj brigadi PJP i zamenik rukovodioca obuke, optuženi Popović Sreten prima naredbu od Generala i načelnika Resora Javne bezbednosti MUP-a Republike Srbije Vlastimira Đorđevića da uhapsi u Okružnom zatvoru u Prokuplju braću Bitići, dovede ih u Vežbovni kamp, 250 km udaljen, zaključa ih u prostoriju magacina i drži zatvorene do daljeg.

General Vlastimir Đorđević za izvršenje ovog „opasnog“ zadatka diže najelitniju i najsposobniju interventnu jedinicu PJP, a potom izdaje nalog da se oštećeni predaju drugim pripadnicima policije, usred noći.

Zbog ove činjenice, logično je da se istina tražila i od onih svedoka koji su u to vreme bili u vrhu MUP-a, funkcioneri MUP-a, ili su obavljali takvu vrstu poslova u vreme događaja.

Iskaze i ovih svedoka karakteriše nedostatak sećanja i prećutkivanje bilo kakvog relevantnog podatka o konačnoj sudbini oštećenih.

5 - Normalan čovek ne može da zamisli situaciju da se zločin upravo odigrava na očigled tolikog broja ljudi, a da se istovremeno niko od tih ljudi ne nađe odgovornim da ispriča istinu o zločinu već svi oni, svedočeći u ovoj sudnici, uglavnom izjavljuju da su oni o zločinu i masovnim grobnicama koje su se nalazile u njihovom Kampu, čuli iz medija, tri - četiri godine posle zločina.

Kao da se masovne grobnice i posmrtni ostaci oštećenih ne tiču nikoga. Kao da su preko 80 tela, posmrtnih ostataka nađenih u Vežbovnom kampu i dovezenih sa Kosova, te posmrtni ostaci oštećenih na istom mestu ubijenih i pohranjenih u iste grobnice, ne tiču nikoga i kao da su pali sa neba.

6 - Definitivno, radi se o zločinu koji je izvršen od strane pripadnika MUP-a Republike Srbije, po nalogu tadašnjih rukovodećih ljudi iz tog istog MUP-a - rukovodećih ljudi iz vlasti.

Izvršen upravo od onih čija je osnovna dužnost i osnovni zadatak i službena obaveza da gone izvršioce krivičnog dela, pa i izvršioce najtežih krivičnih dela i da ta lica privedu pravdi.

Izvršen od onih koji u očima običnih ljudi, građana ove zemlje, predstavljaju državu i koji u konkretnoj naredbi vide odluku države, pa se, logično, nameće pitanje da li je i ovaj zločin jedan u nizu zločina koji su izvršeni u režiji bivšeg režima, jer su nalogodavci i potencijalni izvršioци bili delovi tog režima, predstavljajući njegovu kičmu?

Kako inače protumačiti iskazanu hrabrost optuženog Stojanović Miloša koji hapsi oštećene usred

Okružnog zatvora u Prokuplju, službenim liscama vezuje „uhapšene“.

Ovu opasnu operaciju brižljivo su pripremali i u njoj učestvovali službenici tadašnjeg MUP-a, Vlastimir Đorđević, načelnik Resora Javne bezbednosti, Obrad Stevanović, načelnik Uprave policije i vrhovni komandant Posebnih jedinica policije, Ljuba Aleksić, zamenik načelnika Uprave policije, Milenko Arsenijević, šef Odseka za Posebne jedinice policije u Upravi policije MUP-a Srbije, Milovan Vučićević načelnik SUP-a u Prokuplju, Milisav Vučković, načelnik uniformisanog dela policije OUP Prokuplje, Aleksandar Đorđević, upravnik Okružnog zatvora u Prokuplju, koji na primeru ovog slučaja ističe odličnu saradnju i koordinaciju na relaciji zatvor - policijska uprava, Mijatović Marjan, rukovodilac službe za obezbeđenje u Okružnom zatvoru u Prokuplju, Vasić Zoran, stražar, Milić Predrag, stražar - radnik na prijavnici.

Svi su oni dali sve od sebe da zadrže braću Bitići u zatvoru i da ne izvrše njihovu deportaciju već da ih predaju Stojanović Milošu, i sačuvaju identitet policajca koji je službenim džipom, belim Pajerom, prevezao oštećene do njihovog konačnog odredišta. Kršeći na taj način Zakon, nepoštujući presudu države Srbije i citirano Rešenje državnog organa i sami na taj način vršeći zločin. Protiv svih ovih lica vodi se istražni i pretrkivični postupak..

Kako protumačiti činjenicu da svi, i optuženi i saslušani svedoci, kao pripadnici MUP-a, izvršioce i nalogodavce zločina nisu priveli pravdi po izvršenom zločinu, što im je bila zakonska, moralna i svaka druga obaveza i osnovni službeni zadatak već su ovde pred sudom skrivali istinu, dok su u vreme događaja bespogovorno i efikasno, izvršavali primljene užasne zadatke i naloge, pa i naloge da se oštećeni, Agron, Ili i Mehmet Bitići, liše slobode, zatvore, drže zatvoreni, i na kraju liše života.

7 - U spisima postoji dokument koji se zove Program osnovne obuke pripadnika ratnih jedinica milicije, dokument "A".

Iz ovog programa vidi da je jedan od ciljeva obuke u nastavnom kampu u Petrovom selu bila obuka pripadnika policije - odnosno tema pod brojem tri - obuka milicije u primeni ovlašćenja službenih lica, sa objašnjenjima o vrsti ovlašćenja koja imaju službena lica prilikom izvođenja pojedinih radnji kao što su radnje privođenja, lišenja slobode, i slično, način postupanja u primeni pojedinih ovlašćenja i, posebno, Pravilnost, zakonitost, odgovornost i zloupotreba u primeni ovlašćenja i prekoračenje ovlašćenja.

Predavači ovih tema bili su u kampu u vreme kada su dovedena braća Bitići i kada je nad njima izvršena egzekucija. Svi su oni ovde istovremeno i imali status svedoka. Svi su prećutali istinu o zločinu u svom Kampu za obuku.

Polaznici su ih zvali instruktori, a određeni su na osnovu odluka iz najvišeg policijskog vrha tadašnje države.

I to je ono što ovaj užasan događaj čini paradoksalnim i još užasnijim.

Kakav su oni bili primer svojim učenicima, budućim najelitnijim pripadnicima milicije, kada, prećutkujući istinu o konkretnom zločinu, sami vrše drugi, teži zločin, jer bez ikakvog prava i osnova uskraćuju porodicu ubijenih za istinu o sudbini njihovih članova.

Što se Vas i mene tiče, i mi smo, kao predstavnici pravosuđa, u očima običnog sveta predstavnici države, tako nas drugi gledaju, i mi ovde kao predstavnici pravosuđa imamo punu odgovornost da gonimo i sudimo počiniocima teških kršenja međunarodnog humanitarnog prava, jer Haški tribunal nema monopol nad zločinima počinjenim na tlu bivše Jugoslavije.

Zločini koje su učinili naši građani su, pre svega, naš teret i naša obaveza. To je ono što vaš današnji zadatak čini težim.

Vaša je obaveza da osudite počiniocima takvih zločina, vaše je da optužene oglasite odgovornim za konkretan zločin i kaznite.

Uradite to.

Dragoljub Stanković
Zamenik Tužioca za ratne zločine Republike Srbije